

# Rušení velení vojskům — důležitý bojový úkol

*Upravený obsah článku podplukovníka inženýra V. A. Nazarenka, kandidáta vojenských věd, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 7/1983.*

Charakteristickou zvláštností a kvalitativně novým rysem soudobého boje a operace je snaha válčících stran od samého počátku bojové činnosti rušit řízení vojsk a zbraňových systémů. Důvodem je skutečnost, že úspěch bude v mnoha směrech závislý na schopnosti stran rušit či dezorganizovat velení nepřítele a zároveň zachovat odolnost velení vlastním vojskům i zbraním. V jednom z předpisů armády USA je zdůrazněno, že velitel kteréhokoli stupně může být poražen bez ohledu na početnost svých vojsk a zbraní, dokonce i při jejich převaze, bude-li zbaven možnosti jim velat.

Není proto náhodou, že mezi mnohé problémy vojenského umění vyvolanými novou kvalitou bojových prostředků, je velmi aktuálním problémem rušení velení vojskům nepřítele.

Je známo, že jakýkoli soudobý systém velení vojskům můžeme obecně definovat jako souhrn vzájemně funkčně propojených orgánů a míst velení, spojovacích systémů, prostředků mechanizace a automatizace i jiných technických (v zásadě radioelektronických) zařízení, které zabezpečují sběr, zpracování, uchování a zobrazování operačně taktické informace. Tím, že se různými způsoby a prostředky působí na důležitá a zranitelná místa prvků systému a velení nepřítele, je možné podstatně snížit efektivnost použití prostředků ničení a zvýšit tak pravděpodobnost splnění bojových úkolů vlastních vojsk.

Podle názorů zahraničních vojenských odborníků mohou na místa velení, různé spojovací zařízení a uzly, radioelektronické

ké prostředky (REB) a komplety systémů velení nepřítele efektivně působit raketové útvary a dělostřelectvo, letectvo i vzdušné výsadky, aeromobilní vojska a průzkumné diverzní skupiny, odřady zvláštního určení i dočasná uskupení vyčleněná z bojových útvarů, kromě toho i jednotky radioelektronického umlčování. Přitom plnění úkolu (rušení velení nepřítele) bude řešeno zpravidla komplexně, tj. se současným využitím všech základních způsobů: ničením, ovládnutím, vyřazením objektů systému velení i jejich radioelektronickým umlčováním.

Ničení je základním a nejspolehlivějším způsobem rušení velení. Přitom univerzálním prostředkem k vyřazení kteréhokoli objektu systému velení jsou **raketové jaderné zbraně**. Mohou ničit objekty na velké vzdálenosti, na velké ploše i s poměrně vysokým stupněm ochrany. Zřejmě budou používány k ničení nejdůležitějších míst velení, velkých spojovacích uzlů a radioelektronických objektů, bráněných silnou PVO.

Velké možnosti k ničení objektů velení má **letectvo**. Tak například v době arabsko-izraelské války v roce 1973 provedlo egyptské letectvo úderu na objekty velení izraelských vojsk a jejich střediska radioelektronického průzkumu a rušení na Sinajském poloostrově i na letiště. V důsledku toho bylo vyřazeno hlavní VS izraelské armády a ustalo i rušení egyptských spojovacích a radiolokačních prostředků.

Na základě zkušeností z válek a cvičení zahraniční vojenští odborníci mají za to, že plošné objekty systému velení (místa

velení, střediska technického průzkumu, spojovací uzly aj.), zvláště umístěné na povrchu, je nejlépe ničit tříšivotrhavými, kulčkovými a zápalnými leteckými pumami. Jeho bodové objekty (jednotlivé stanice, radiolokátory) na místě i za pohybu je účelné ničit řízenými i nefizickými střelami a palbou palubních kanónů. Efektivnost klasických prostředků ničení má být výrazně zvýšena širokým využíváním nových druhů vysoce přesných zbraní, včetně průzkumných palebných systémů různého určení. Zkušenosti z válek na Blízkém východě potvrzují, že letecké pumy s televizním a laserovým naváděním mají pravděpodobnou kruhovou úchylku maximálně tři metry. To dokazuje, že s jejich pomocí mohou být bodové cíle ničeny s velkou pravděpodobností a menším počtem letounů.

V taktickém pásmu může systém velení vojskům úspěšně rušit **dělostřelectvo**. Přesvědčivě to ukázala Velká vlastenecká válka. Ve zprávě štábu Středního frontu ze 6. července roku 1943 se uvádí, že za první den bitvy u Kurska „v důsledku provedené dělostřelecké protipřípravy bylo narušeno velení nepřátelským vojskům... Bylo umiřeno 60 nepřátelských velitelských pozorovatelů... Nepřítel byl donucen útok odložit“.

V polním řádu dělostřelectva USA (z roku 1978) se uvádí, že blízko rozmístěné objekty systému velení, takové jako VS praporů, brigád (pluků) prvního sledu, místa velení dělostřeleckých oddílů, radiolokátory pozemního průzkumu a jiné je nutné v zásadě ničit hlavníovým dělostřelectvem a minomety. Je doporučováno používat tříšivotrhavou a zápalnou munici, kazetové protipěchotní miny a dymové prostředky. Reaktivní dělostřelectvo je nutné používat na vzdálenější objekty.

V průběhu bojové činnosti mohou být ničena místa velení, spojovací uzly a další podobné objekty **vojsky**. Vzhledem k jejich vysoké soudobé pohyblivosti a ochraně nevyhovuje potřebám dosavadní starý algoritmus: průzkum—předání informace na VS (sběr a zpracování informace)—hodnocení zpráv—předání povelů prostředkům (systémům) ničení—vedení úderů (výstřel, odpálení).

To je jedna stránka problému. Druhou je podstatně zvýšená přesnost ničení cílů všemi druhy a zbraňovými systémy.

Řešení tohoto problému vidí zahraniční vojenští odborníci, zejména američtí, v praktickém uplatnění koncepce „výstřel—zničení“. Podle ní musí být cíl zničen prvním výstřelem. Průzkum pak musí zabezpečit předání potřebných údajů o poloze objek-

tů v reálném čase a s vysokou přesností.

K tomu se v armádách NATO předpokládá: vyvinout řízené zbraně taktického a operačně taktického určení, které mají v reálných bojových podmínkách umožnit zásah cíle s pravděpodobností nejméně 0,5; nepřetržitý průzkum v celém pásmu činnosti s okamžitým stanovením charakteristik nově zjištěných objektů; zabezpečení předání zprávy v čase blízkém reálnému; maximální zkrácení mezilehlých stupňů velení s cílem použít zbraně (bojové prostředky) bezprostředně podle zpráv průzkumu.

Využití nejnovějších vědeckotechnických poznatků, zvláště v oblasti mikroelektroniky, technologie výroby radioelektroniky i objevy nových materiálů umožňily vytvořit zbraně přesného či precizního navedení. Mezi nejznámější patří řízené dělostřelecké granáty ráže 127, 155 a 203,2 milimetru, PIRS Tow a Hellfire, PLRS Stinger, protiradiolokační rakety Charm, raketa vzduch—země Mawerick, řízené letecké pumy Hollay, rakety Tomahawk aj.

Perspektivním a nejefektivnějším prostředkem, který odpovídá požadavkům uvedené koncepce, jsou průzkumné palebné systémy, jejichž zavedení do výzbroje armád NATO má podstatně zvýšit bojové možnosti vojsk a jejich schopnost přesně ničit jakékoli cíle nepřítele, včetně objektů systému velení vojskům.

**Ovládnutí a vyřazení velkých velitelských stanovišť (štábů), spojovacích uzlů a jiných důležitých prvků velení vzdušnými výsady a diverzními skupinami** bylo jako způsob rušení velení široce používáno v minulých válkách.

Zkušenosti z nich ukazují, že tyto skupiny byly charakterizovány poměrně nevelkou silou (četa—rota), rychlou a smělou činností při přepadu objektu ovládnutí. Přitom se ukázalo, že tyto způsoby je účelné uplatnit tehdy, nelze-li použít jiných způsobů a prostředků působení na objekty systému velení nepřítele.

Podle zkušeností z Velké vlastenecké války velice účinná byla činnost **pohyblivých svazků** v týlu nepřítele. Plnily se různé složité úkoly a mezi nejdůležitější z nich patřila i dezorganizace velení ovládnutím štábů, vyřazením spojovacích uzlů a linek apod.

Úkoly rušení velení mohou plnit i **předsunuté odřady**. Ve směrnicích velitele Jihozápadního frontu z 19. listopadu roku 1942 (protiútok u Stalingradu) bylo veliteli 5. tankové armády uloženo „pro dezorganizaci velení nepřítele vytvářet odřady, které musí ovládnout jeho velitelská stanoviště, štáby, ničit spojovací linky...“

V horách, pouštích, v lesním močálovitém terénu plnily podobné úkoly rovněž **obcházecí odřady**.

**Radioelektronické umlčení** je záměrné působení elektromagnetickým vyzařováním (rušením) na rádiové, radiolokační, radionavigační a další radioelektronické prostředky systémů průzkumu a velení vojskům nepřítele s cílem rušit jejich normální práci.

Jak známo, materiálně technický základ prakticky všech systémů velení tvoří radioelektronické prostředky. Na odolnosti a spolehlivosti jejich práce závisí schopnost a kvalita průzkumu, nepřetržitost a operativnost velení vojskům, přesnost navedení a efektivita použití bojových prostředků. Proto působením speciálního vyzařování na zranitelné články radioelektronických systémů a jednotlivých prostředků můžeme rušit jejich normální práci a tím dezorganizovat nebo podstatně ztížit velení vojskům, snížit efektivnost průzkumu a použití zbraní. V důsledku toho bojové možnosti vojsk nepřítele se nerealizují, což se projevuje v charakteru bojové činnosti a v poměru sil.

Proto se na radioelektronické prostředky a jejich činnost dnes nehledí jako na pomocnou, ale naopak jako na nutnou a nevyhnutelnou základní součást bojové činnosti v jakémkoli měřítku, jako na rozhodnou a aktivní formu ozbrojeného zápasu, která má důležité místo v komplexu opatření k dezorganizaci velení vojskům nepřítele. Nejúplněji, nejkomplexněji a nejefektivněji mohou být síly a prostředky dezorganizace velení využity na taktickém stupni.

Ve směrnici náčelníka štábu armády USA (z roku 1977) se k použití radioelektronických sil a prostředků u pozemních vojsk ukládá velitelům všech stupňů hledat nejzranitelnější místa v radioelektronice nepřítele s cílem palebně je ničit a radioelektronicky umlčovat. Touto směrnici byly do organizační struktury armádních sborů a divizí zavedeny jednotky umístěné na OT, vrtulnicích a letounech, tj. na nosičích se stejným stupněm mobility jako vojska, v jejichž prospěch jsou používány.

Jestliže je pro pozemní vojsko použití radioelektronických prostředků důležité, tak pro letectvo je to krajně nutné. Potvrzují to zkušenosti z lokálních válek, které měly rozhodující vliv na rozvoj prostředků a způsobů umlčování: radiolokační systémů průzkumu a velení, na vypracování perspektivních názorů a koncepcí velení letectva USA a NATO na komplexní vybavení letectva prostředky rušení, na taktiku

jejich použití v soudobé válce. Arzenál leteckých prostředků je velice různý — od složitých palubních automatizovaných systémů aktivního rušení po jednoduché vysílače jednorázového použití.

V současné době prostředky letectva NATO tvoří stanice kontejnerového typu s několika vysílači maskovacího a imitujícího rušení pozemních i letounových radiolokačních stanic průzkumu a velení bojovým prostředkům, systémů radionavigace a rádiového spojení. Takové kontejnery pro kolektivní ochranu se plánují zavést až pro 50 % letounů úderných skupin. Komplet individuální ochrany každého letounu letectva i námořního letectva zahrnuje: vysílač rušení, automat shozu odrážečů, vysílače jednorázového použití a infračervené nástrahy.

Podle zahraničního tisku je zvláštní pozornost věnována letounům zvláštního určení, které zabezpečují skupinovou ochranu, tj. těch, které zajišťují úkoly k umlčení radiolokačních dalekého zjištění a navedení stíhacích letounů na vzdušné cíle, zeměřovací radiolokační, protiletadlových raketových kompletů a jiných radiolokačních bojového zabezpečení. V této souvislosti je třeba věnovat pozornost letounům vybaveným samonaváděcími protiradiolokačními raketami Shrike, Standart ARM, Martel, Kormoran a Charm. Jejich efektivnost při rušení systémů radiolokačního zabezpečení PVO a letectva ve Vietnamu a na Blízkém východě byla vesměs vysoká.

Odborníci tvrdí, že úloha protiradiolokačních zbraní při bojové činnosti na evropských válčističích se silnou PVO a automatizovanými systémy velení nesmírně roste.

Jedna z koncepcí NATO předpokládá vytvoření složité radioelektronické situace [situace neurčitosti] pomocí umlčení radiolokačních hromadným použitím bezpilotních letounů s vysílači poruch na palubě a dálkově ovládaných vysílačů jednorázového použití, dopravených do určených míst letadly a vrtulníky, řízenými raketami, dělostřelectvem a minomety, leteckými balóny, diverzními jednotkami.

Efektivnost leteckých [palubních] a pozemních systémů radioelektronického umlčování prostředků radiolokace, rádiového spojení, radionavigace a dálkového rádiového a televizního ovládání, které jsou základem různých systémů průzkumu a velení pozemních vojsk, letectva a PVO, byla v dostatečné míře prověřena v lokálních válkách rozpoutaných imperialisty.

Zkušenosti z minulých válek, tendence rozvoje teorie a praxe velení vojskům, to vše umožňuje tvrdit, že systémy velení budou vždy pracovat za nepřetržitého a in-

tenzivního působení prostředků ničení a radioelektronických. Proto spolehlivost a nepřetržitost jejich práce mohou být zabezpečeny především přijetím opatření ke snížení možností nepřátelského průzkumu. Boj s nepřátelským průzkumem, především s radioelektronickým, je dvojjediným úkolem. Na jedné straně se předpokládá ničení jeho sil a prostředků, jejich nosičů, orgánů sběru a zpracování průzkumových informací, elektronické umlčení systémů velení a také samotných radioelektronických průzkumných prostředků. Na straně druhé pak jde o ochranu sil prostředků průzkumu, včetně systému velení, před průzkumem nepřítele pomocí organizačně technických opatření k maskování, zvláště radioelektronickému, v kombinaci s imitací a dezinformací.

Důležitost a složitost úkolů, značný rozsah opatření, která se realizují v zájmu rušení velení nepřítele za použití různých sil a prostředků, různých druhů vojsk a speciálních vojsk, vyvolává řadu doplňujících požadavků na práci velitelů a štábů jak při přípravě, tak i v průběhu operace (boje).

Rušení velení je nepřetržitý proces, který vyžaduje komplexní přístup, spojený s operativním reagováním na všechny změny situace. Proto musí být tento úkol řešen nepřetržitě a současně na všech velitelско-štábních stupních.

V každém případě při plánování operace (boje) je nutné detailně zjišťovat a podrobně analyzovat systém velení nepřítele v pásnu bojové činnosti a na směrech soustředění úsilí, objektivně hodnotit možnosti prostředků, které budou působit na objekty velení, stanovit jim úkoly a způsoby jejich plnění.

V průběhu bojové činnosti bude hlavním úkolem štábu zajistit realizaci plánem předvídaných opatření, jejich včasné úpravy a kontrolu.

Je zřejmé, že v tomto článku uvedené myšlenky neodrážejí všechny možné způsoby řešení problému rušení velení vojskům. Zkušenosti získané v této oblasti i teoretické zpracování dané problematiky ještě nejsou dostačující. Proto také otázky rušení (ochrany) velení vojskům a zbraňovým systémům vyžadují velmi vážné zkoumání i praktické prověřování na cvičení.